

Rakovszky Zsuzsa

Az oda-visszaút

Második rész

A levél aztán megjött, alig pár napra rá, hogy rákérdezett. Történetesen én értem előbb haza aznap, és én vettem ki a postaszekrényből. Valami külföldi címről érkezett, svájci bélyeg volt rajta. Bevittem a szobájába és leraktam az íróasztalára, de már akkor volt valami nagyon rossz érzésem: csak nehezen tudtam ellenállni a kísértésnek, hogy elsüllyesszem a saját íróasztalfiókomba. Vagy hogy kidobjam az utcai szemetesbe. A feladó intézmény neve valahonnét ismerősnek tűnt: mintha már hallottam volna róla. Utánanéztem a neten, és elállt a lélegzetem. Meg akar halni?

– Megtaláltad a leveledet? – kérdeztem tőle erőltetett könnyedséggel, miközben vacsoráztunk. – Úgy láttam, valami külföldi cégtől jött...

Gyanakodva, összehúzott szemmel fürkészte az arcomat, vajon sejtek-e valamit.

– Igen, befizettem egy turistaútra – vetette oda jól megjátszott közönnyel. – Nem te mondogatod mindig, hogy jót tenne, ha néha kimozdulnék?

– És mikor indulsz? – kérdeztem, és nagyon igyekeztem, hogy ne remegjen a hangom.

– Egy hét múlva – felelte, de kerülte a pillantásomat.

– Ez valami társasutazás? – kérdeztem. – Mit gondolsz, nem fizethetnék be én is? Rám is rám férne egy kis környezetváltozás. Vagy ezzel már elkéstem?

Valami olyasmit mormogott, hogy már betelt a létszám, és macksul fixírozta a padlószőnyeget.

– Nem kérdeznéd meg esetleg mégis? Vagy megadhatnád az e-mail-címüket – mondtam. Kedélyes érdeklődést színleltem, de éreztem, hogy hamisan cseng a hangom. – Hátha valaki visszamondja az utolsó pillanatban...

– Ne haragudj, de nem szeretném – dűnnyögte, szemét továbbra is a padlószőnyegre szegezve. – Akkor egész úton egymással beszélgetnénk... szeretném, ha rá lennék kényszerítve, hogy új ismeretségeket kössek.

– Dóri, miért hazudsz? – kiáltottam rá magamból kikelve. – Azt hiszed, nem tudom, mi ez a Dignitas? Azt hiszed, nem tudom, hogy mire készülsz?

Kihúzta magát – addig összegörnyedve ült, mintha a hasa fájna –, és most végre a szemembe nézett.

– Hát ha tudod, akkor minek kérdezed? – vetette oda kihívóan. – Igen, véget akarok vetni ennek az egésznek! Már régebben kellett volna...

– És én? – kérdeztem, éreztem, hogy remeg a hangom, és erősen szorítottam a székem karfáját, mert féltem, hogy elsírom magam. – Rám egyáltalán nem gondolsz? Az én szeretetem nem számít neked semmit?

– Ha igazán szeretnél, akkor nem akarnád, hogy tovább szenvedjek! – kiáltotta. Berohant a szobájába, és belülről ráfordította a kulcsot. Én meg rohantam utána.

– Ha nem tudnád, ez nálunk illegális! – kiáltottam, a csukott ajtón dörömbölve

– És? Ha feljelentesz, akkor egyszerűen kiugrom az ablakon! – kiáltott vissza vadul.

A következő hét napot, azt nem kívánom senkinek.

Kivettem egy hét szabadságot, egész nap együtt voltunk. Sétáltunk, beültünk valami jobb helyre ebédelni... Dóri sokkal felszabadultabb volt, mint a balesete óta bármikor: gondolom, úgy érezte, hogy most már mindegy, nem számít, ha a szemük sarkából megbámulják, ha a pincér igyekszik nem nézni az arcába.

Én viszont egyre közelebb jártam a teljes összeomláshoz. Érzetem, könyörögtem, egyszer, igen, egyszer még el is sírtam magam.

– Ha te ezt megteszed, én is végzek magammal! – kiáltottam sírástól fuldokolva. Mire ő vállat vont:

– Ez már a te döntésed! – közölte hűvösen.

Utánaolvastam, hogy mik egy ilyen eljárásnak? szolgáltatásnak? a feltételei.

– Na és – kérdeztem megsemmisítően gúnyosnak szánt, remegő hangon –, van orvosi papírod? Arról, hogy nem vagy lelki beteg? Hogy nem vagy depressziós, vagy mit tudom én? Mert akkor sajnos hiába is...

– Nekik megvannak erre a saját szakembereik! – vágott vissza. – Pontosan tudod, hogy itthon ilyen igazolást nem adhatnak ki!

Feladtam: hát ha nekik megvannak a saját szakembereik... ugyan mit remélhetek még?

Az utolsó két nap valóságos lázalom volt. Már nem érveltem, nem is könyörögtem, megpróbáltam kihasználni minden pillanatot, amit még vele tölthetek, és titokban abban reménykedtem, hogy hátha... hátha éppen ez a gyerekkori kedvenc filmje vagy társasjátéka kell hozzá, hogy meggondolja magát. Velem kedvesebb volt, mint gyerekkora óta bármikor, és én ezt, bolond fejjel, jó jelnek vettem.

Az utolsó estén éppen carcassonne-oztunk – ez volt tízévesen a kedvenc társasa, kedves, szelíd játék, nem kell a másikat megelőzni, vagy pláne leütni a bábuját, utakat és várkastélyokat kell építeni, az nyer, akinek a legtöbbet sikerült –, amikor hirtelen ellenállhatatlan, görcsös sírás fogott el.

– Mikor indul a géped? – kérdeztem elcsukló hangon. – Tizenegy-re kell a reptéren lennem – felelte, de nem nézett rám. – Kikísérhetlek? – kérdeztem. Összevont szemöldökkel töprengett pár pillanatig. – Nem lenne jobb itthon elbúcsúzni? – kérdezte komoly, együttérző hangon, mintha ő lenne a felnőtt, aki egy síró gyereket próbál megnyugtatni. Nem feleltem, csak vadul, kétségbeesetten ráztam a fejem. – Hát jó... – mondta sóhajtva. – Megyek lefeküdni... – És eltűnt a szobájában. Én meg kicsit megkönnyebbültem: akkor még van pár óránk együtt. Aztán arra gondoltam, hogy talán ez az utolsó éjszaka, amikor ott alszik a szomszéd szobában, és újra elfogott a sírás.

Azt hittem, egy szemhunyaszt sem fogok aludni aznap éjjel, de furcsa módon szinte azonnal elnyomott az álom. Akkor már nyugtatókon éltem: talán túl sokat vettem be belőlük. Azt álmodtam, hogy kikísérem a repterre, elbúcsúzom tőle, de az utolsó pillanatban leszáll a gépről, és boldog megnyugvással mély, álomtalan álomba zuhantam.

Amikor felébredtem, már egészen világos volt. Megnéztem az időt a mobilomon: fél tíz. Indulnunk kell, gondoltam, biztosan már a fürdőszobában van: vártam egy darabig, de nem történt semmi. Elkapott valami esztelen reménykedés: talán elaludt ő is, talán átalussza a gép indulását... vagy meggondolta magát! Énekelni és szokdéselni szerettem volna örömben, de inkább lapítottam, nehogy éppen én ébresszem föl. Vártam, mozdulatlanul, egyre hevesebben reménykedve: már elmúlt tíz óra, de semmi. Végül nem bírtam tovább: muszáj volt kimennem a fürdőszobába. Bekopogtattam, aztán óvatosan benyitottam: nem volt ott. Láttam, hogy a mosdóról hiányzik a fogkefeje: szóval már elcsomagolta. Tehát mégiscsak ébren van. Visszafelé észrevettem, hogy résnyire nyitva van a szobája ajtaja. Egy darabig csak álltam és füleltem, de nem hallatszott bentről semmi

mozgás. Belöktem az ajtót: az ágya bevetve, a székről hiányzott az előző este odakészített holmi, az íróasztalról a laptopja. A helyén egy kettőbe hajtott papírlap: fölvettem és szétnyitottam:

– Ne haragudj, nem mondtam igazat! – állt rajta Dóri szabályos, kissé gyerekes kézírásával. – A gépem igazából fél nyolckor indul. Jobb lesz így. Ne szomorkodj nagyon! D.

Rohantam a szobámba, felkaptam a mobilomat, és kétségbeesetten nyomogatni kezdtem Dóri neve mellett a miniatűr telefon ikont. Csak még most az egyszer, fohászkodtam, csak még egyszer, utoljára, hadd beszéljek vele pár szót... Hallottam a telefon csengését a szobájából, és egy örült pillanatig azt hittem, mégiscsak ott van, vagy legalábbis itt valahol a lakásban, csak nem vettem észre – de aztán visszarohantam a szobájába, és láttam, hogy a mobilja ott hever a könyvespolcon: pár másodpercig hülyén bámultam rá, aztán rájöttem a magyarázatra: nyilván vett egy másikat, aminek a számát én már nem ismerem.

Leroskadtam az ágyra: most mit csináljak? Felhívtam a munkahelyemet, szóltam, hogy beteg vagyok: a főnököm hallhatta a hangomon, hogy valami nagyon nincs rendben, mert tőle szokatlan együttérzéssel kívánt jobbulást. Aztán csak ültem és meredtem magam elé: egy infarktus, az jönne jól most, gondoltam, vagy egy stroke, bármi, ami megfoszt az öntudatomtól legalább egy időre – vagy végleg, igen, az lenne a legjobb. Bevettem egy Xanaxot, ittam rá egy sört, de semmi – mintha csak egy pohár szódát ittam volna. Valakivel beszélnem kell, ha nem akarok megőrülni, gondoltam, de kivel? Betti? Igen, talán Betti... de nem, mi értelme lenne? Pontosan tudom, hogy mit mondana. Ilyen az, amikor a fiatalokat arra tanítjuk, hogy minden kívánságuk jogos, és ha valamelyik nem teljesül, joguk van felforgatni a világot, vagy ha az nem megy, eldobni maguktól az életet... persze hogy ezt mondaná. És hogy Isten... ha nem hiszünk benne, az élet elviselhetetlen. Arra, hogy az ő jó Istene miért enged meg ennyi szenvedést, miért engedi meg, hogy egy fiatal lánynak tizennyolc évesen tönkremenjen az egész élete – arra persze nem tud válaszolni.

Tehetetlen kétségbeesésemben másnap felhívtam Annát, hátha tud tanácsot adni. Miután sikerült meggyőzőnöm, hogy nem, nem akarom felmelegíteni a kapcsolatunkat, hajlandó volt leülni velem egy kávéra. Némán hallgatott végig, közben a kávéskanalával játszott.

– Írjál nekik! – mondta rövid töprengés után. – Írj nekik egy e-mailt, hogy depressziós, hogy nem tud felelősségteljesen dönteni... Várj, diktálok!

Ez igazán kedves volt tőle: sokkal jobb az angolja, mint az enyém.

– Még az is lehet, hogy ott helyben úgy döntenek, nem felel meg a feltételeiknek! – próbált vigasztalni. – Szerinted van rá esély? – kérdeztem mohón. Kétkedve ingatta a fejét: – Hát nem tudom... Elviselhetetlen lelki szenvedés – mondta töprengve. – Ha arra hivatkozik, nyert ügye van... Már úgy értem...

Igen, tudhattam volna: Anna becsületes nő, nem akar hamis reményeket kelteni bennem.

Hazafelé vettem egy üveg konyakot. Otthon megtaláltam a gépben annak a bizonyos svájci intézménynek a honlapját az e-mail-címükkel: megírtam az e-mailt, azzal a szöveggel, amit Anna diktált, aztán odakészítettem az ágy mellé az italt, bevettem két nyugtatót, és aludni próbáltam, de egy jó darabig csak forgolódtam. Végül mégiscsak elnyomott az álom, de hajnali kettő körül felriadtam, és a zavaros és teljesen hétköznapi álmok után – csak arra emlékszem, hogy a plázában vásároltunk Dórival, ő mindenáron valami egzotikus húskonzervet akart venni, én meg próbáltam lebeszélni róla, azzal, hogy nem egészséges – teljes súlyával rám zuhant a valóság. Nem tudom, mit reméltem, de fölkeltem, és bementem a kishálóba. Nem gyújtottam villanyt, a mobilommal világítottam, annak a kísértetfénye szaladgált a gondosan bevetett ágyon, a vidám piros-kék ágytakarón, amelyen ott ültek Dóri gyerekkori plüssállatai, egy nyakkendő, kissé morózus medve, egy megható, foltos kölyökkutya és egy életnagyságnál jóval nagyobb, bárgyún vigyorgó kék nyúl. Pontosan emlékeztem, melyiket melyik karácsonyra vagy születésnapjára kapta. A könyvespolcán egy-két gyerekkori kedvenc, *Harry Potter*, *Az emlékek őre*, ilyesmik. Kihúztam a komód fiókját: a téli ruhái ott voltak hiánytalanul, persze, azokra már nem lesz szüksége. Pólóból meg fehérneműből többet is vitt: nyilván, hogy legyen nála váltás ruha, mert nem azonnal hajtják végre az ítéletet – igen, így gondoltam, ezekkel a szavakkal. Előbb még az orvosi vagy tudom is én, pszichológusi vizsgálat – vajon lesz-e valamilyen hatása az e-mailemnek? És egyáltalán, válaszolnak-e, és ha igen, mikor?

Válaszoltak: még hozzá mindjárt másnap. Először arra gondoltam, megkérem Annát, fordítsa le ő, hátha félreérték valamit, de végül is nem volt rá szükség: értettem, hogy mit írnak, legalábbis a lényegét, nagyon is jól. A „chronic depression” és „unbearable mental suffering” szavak éppolyan ismerősök voltak, mint a „freedom of choice”, „self-

determinaton” és „the right of every individual to decide” kifejezések. Akkor hát nincs remény.

A legrosszabb az volt, hogy tudtam: még nem történhetett meg. Még tehetnék valamit, de mit? Ha odamegyek, ha megpróbálom erőszakkal hazahurcolni, a törvény és a rend az ő oldalán lesz. A döntés joga, a választás szabadsága... még a végén én kerülnék börtönbe. Nem mintha az rosszabb lenne, mint itthon ülni az üres lakásban.

Úgy éreztem, ha még egy napig itthon maradok, megőrülök. Megnéztem, mikor rendel a házi orvos, és időpontot kértem: sürgős, igen sürgős, mondtam az asszisztensnőnek. Mióta utoljára ott jártam, a jó öreg Szalai doki nyugdíjba ment: éles arcú, kelletlen fiatal nő volt az utódja. Elmondtam az elvárható szöveget: nem tudok aludni, nincs étvágyam, és igen, vannak időnként rossz gondolataim, szorongásom és büntudatom. Kórházba? Egy pillanatra megkísértett a lehetőség: feküdni egész nap a fertőtlenítőszagú ágynemű közt, a plafont bámulni, rendszeres időközönként belém nyomnának egy nyugtató injekciót... igen, talán ha kapnék egy egyágyas szobát. De egy légtérben két másik nyögdecseleő és horkoló boldogtalannal, ahol látogatási időben zajos, kedélyes rokonság özönli el a helyiséget, meggybefőttel és fokhagymaszagú sült hússal súlyosbítva... na nem. Pár hétre a nővéremhez költözöm, hazudtam, hogy legyen mellettem valaki, amíg hatni nem kezd a gyógyszer. A nő vállat vont, felrakott valami antidepresszánt a felhőbe, és kiírt négy hétre – egyelőre.

Most pedig, gondoltam, már a gyógyszerrel a zsebemben, el kell mennem valahová, valami olyan helyre, ahol még sohasem jártam, semmiféle emlékem nem fűződik hozzá. Lehetőleg valahová víz mellé vagy hegyek közé – nem valamelyik népszerű, emberektől nyüzsgő fürdőhelyre persze, hanem egy Isten háta mögötti kisvárosba, lehetőleg külföldön. Valami olcsó helyre – szerencsére még előszeton van. Keresgélni kezdtem a neten, végignéztem húsz-harminc hirdetést, míg egyszer csak, mintha valaki meglökte volna a kezemet, rákattintottam az egyikre: igen, ez az!

Vakolatlan, középkorias épületek a hegytetőn, nem messze a tenger-től, kanyargós, keskeny utcák, váratlan lépcsők és boltívek, égővörös és sötét rózsaszín bougainvillea csebrekben, vagy ahogy végigömlik a természetű kerítések, tenyérnyi főtér, a vendéglő előtt hajlított öntöttvas támlájú székek, egy hatszáz éves templom, a falakon primitív freskók, mennybe emelkedő üdvözltekkel és kicsavart végtagokkal a lángokba zuhanó kárhozottakkal – milyen jó, hogy sose jutottunk

el Dórival Olaszországba, pedig mindig terveztük. Az anyjával jártam ott, még Dóri születése előtt – ha a látvány előkotor a tudattalanomból valami emléket, az nyilván szegény Erzsihez kapcsolódik majd. „Időkapzsula” – állította a némileg fellengzős hirdetés, és ez is tetszett: mintha ott őriznék a múlt egy darabját, egy olyan időszakot, amikor még nem történt semmi jóvátehető. Megnéztem a szálláskínálatot: 16. századi épületben mindössze három szoba, jelenleg egyik sem foglalt, a bútorzat persze modern, de az egyik szobában az ágy fölött, a város főterét ábrázoló, kötelező akvarell mellett két régimódi angyalka lógatja a lábát egy felhőn, a másikban kék leples Mária fordítja a szemlélő felé a térdén ülő kiseddet – gyorsan lefoglaltam az angyalkás szobát négy hétre.

Összekapoktad néhány ruhadarabomat, belegyűrtem a kisbőröndbe – nem, meleg holmi nem kell, ott már biztosan nyár van, vagy legalábbis késő tavasz –, kihoztam a kocsit a garázból (ritkán használtam, a baleset óta Dóri nem volt hajlandó kocsiba ülni), eldöntöttem, hogy eurót majd útközben váltok, és elindultam.

Mindig is tudtam, hogy a gyász, legalábbis nálam, nem folytonos lelkiállapot, hanem rohamokban tör rá az emberre. Az idő nagyobb részében csak homályos szorongást okoz, érezzük, hogy valahol az agyunk egy rejtett zugában – a tudatküszöbünk alatt, azt hiszem, így mondják – ott lapul a fenevad, és lesben állva várja, hogy valamilyen külső helyszín vagy esemény – egy kisbolt, ahol még együtt vásároltunk, egy félbehagyott könyv, amelyet még *azelőtt* kezdtünk el, egy rég nem látott ismerős, aki még nem tudja, mi történt – táplálékot dobjon neki, hogy aztán megújult erővel marcangolhassa rettenetes karmával és fogával a lelkünket. És én most azon voltam, hogy kiéheztessen ezt a fenevadat, azzal, hogy néhány hetet töltök egy olyan helyen, amelyhez semmiféle emlékem, semmiféle füstbe ment tervem vagy reményem nem fűződik, hátha mire vissza kell térnem a megszokott környezetembe, ha talán nem is pusztul el egészen, de legyen-gül, őrjítő, éles fájdalom helyett már csak meghatott, nosztalgikus szomorúságot képes okozni.

Fák, benzinkutak, szélkerekek – ez utóbbiak egyre sűrűbben, ahogy átlépek a határt –, nagy kék, fehér betűs táblák egy dróton lengedezve a magasban, itt-ott egy magányosan álló ház. Az útkorlátán, a búza- és repceföldeken túl egy-egy templomtorony vagy gyárkémény magasodik a lombkoronák fölé. Néha egy kisváros, lázálomszerű utcák, az otthonról ismerős feliratokkal – Starbucks,

McDonald's –, az álom szokásos, köznapi emlékekből és fantáziaelemekből építkező logikája szerint. Aztán megint az autópálya – végtelen hosszú ideig semmi, csak az úttestet hosszában átszelő, szaggatott, fehér vonal, kétoldalt földek. Sötétedik, mire a GPS nyájasan ingerült utasítását követve ráfordulok a tengerparti útra.

Hirtelen száll le az éjszaka: hosszan haladok a parti úton, balról mozdulatlan, egynemű sötétség, jobbról halvány, kétes csillogás és surrogás, a fényszóró fénykévéjében a végeérhetetlen, szaggatott fehér vonal. Egy csöppet sem vagyok álmos: úgy érzem, az idők végezetéig tudnék haladni étlen-szomjan ebben a surrogó sötétségben, amely egy idő után azonban lassanként ritkulni kezd: mintha híg tejet csorgatnának egy szénfekete folyadékba. Vagy mintha balkéz felől egy sötét anyag cikcakkban repedezne, és a szakadás mentén kilátszana alóla valami tompa fényű alsónemű egy csíkja: virrad a hegyek fölött. A GPS felszólítását követve az első elágazásnál letérek a műútról balra, és a napkelte váratlan aranyvörösének dicsfényében meglátom úti célomat a hegytetőn: tetők, falak, egyetlen égbe nyúló harangtorony. Nekivágok a magas fehér cölöpökkel aládúcolt hegyi hídnak.

Minden olyan, mint amilyenek a Google Earthszel megtámogatott képzeletem megalkotta, vagy még olyanabb: céltalan, sehová nem vezető, magukban álló boltívek, kisebb-nagyobb, összevissza elhelyezett ablakok a vakolatlan házfalakon, bougainvillea helyett inkább valami zöld – vadszőlő? – a kerítéseken és a kapuk fölött, mint megannyi haragos, borzas zöld szemöldök. A GPS segítségével megkeresem a panziót, de még zárva. Leparkolok, és gyalogosan megindulok a macskaköves főtérré, ahol odafelé láttam egy már nyitva tartó kávézót. Három perc alatt odaérek: leülök az egyik öntöttvas székre, és kérek az álmos pincérlánytól angolul egy croissant-t és egy kapucsínót. A kávézó még üres, csak egyetlen asztalnál ül néhány overallos férfi, talán valamelyik közeli házat tatarozzák, és hangosan vitatkoznak valamin, talán az előző napi meccsen.

Odébb húzom a széket, hogy ültömben rálássak a hegyekre: nyugat felől még épp csak hogy dereng az ég. A lármás overallosok fizetnek és mennek, néhány percig kihalt a tér, aztán nyílik az egyik ház kapuja, lelkesen szimatoló tacskókutya ront ki rajta, sötét ruhás, görnyedt hátú öreg hölgyet vonszol maga után a pórázán. Az öregasszony kiált valamit az állatnak, de azt csak a téren előkelő könnyel átsétáló, foltos macska érdekli. Szökére festett, műszempillás lány érkezik, de nem ül le, csak hosszan és elmélyülten tárgyal valamit a pincérlánnyal:

talán rokonok vagy barátnök. Szemközt egy bolt redőnyét rángatja fölfele valami rúddal egy testes, középkorú nő. Nem érzek semmit: furcsa, de mintha a lelkem helyén valamiféle mohó úr tátongana, amely válogatás nélkül szívja magába a külvilág benyomásait, mert ha nem sikerülne minél gyorsabban megtöltekeznie velük, akkor... akkor fogalmam sincs róla, hogy mi történne. Alighanem belezuhanék szőröstül-bőröstül ebbe a bensőmben nyílt szakadékba.

Visszasétálok a panzióba, kapok a rúzsos szájú, tragikus arcú recepcióstól egy régimódi szobakulcsot, jókora fagolyóbyssal a végén, fölmegek a keshedt bordó szőnyeggel borított lépcsőn, és megérkezem az angyalkás szobába. Vaságy, éjjeliszekrény, két szék, az alacsony asztalon vizeskancsó két üvegpohárral. Kirakodok a bőröndömből a faliszekrénybe, aztán végigdőlök a vaságyon, és aludni próbálok, persze hiába. Úgy látszik, elvesztettem az elalvás képességét. Az izmaim merevek, mintha ezzel a görcsös feszüléssel tartanak távol az agyamtól azt, amire nem akarok gondolni. Beveszek egy szemet a nyugtatóból: semmi. Talán innom kellene rá valamit: tudom, árt, de hát mit számít az már? Lehet, hogy soha többé nem tudok elaludni?

Feltápáskodom, a szobakulcsot ott hagyom a tragikus arcú recepciósnál. Találok egy kisboltot, veszek egy üveg olcsó konyakot, aztán csak ténfergek és nézelődöm, halogatom a visszatérést, hátha sikerül elfáradnom és elálmosodnom. Egy kis templom, a szokásos barokk szobrokkal: égnék fordult szemek, festett, szélfúttá köntösök. A téren falból kiugró, málló kőkarikák, a közepük lyukas: valaha ide köthették ki a lovakat. Ládákban déligyümölcs a zöldséges előtt. Vehetnék esetleg gyümölcsöt magamnak: agyamban a narancs angol neve után kutatok, és rájövök, hogy a szavaknak sincs többé értelmük. Nemcsak az angoloknak vagy az olaszoknak, az anyanyelvem szavainak sem. Furcsa, hogy az emberek mégis beszélnek, dallamosan csicseregve, élénk gesztusokkal.

Meg kellene ebédelnem valahol, gondolom, de az ételnek még a gondolatától is borzadok. Egy másik kisboltban, amely a megszólalásig hasonlít ahhoz, amelyikben a konyakot vettem, beszerzek két zacskó csipszet, arra az esetre, ha mégis megéheznék. Újra nekivágok a szűk, macskaköves utcáknak, de az az érzésem, körben járok: folyton a főtéren lyukadok ki. Vagy ez egy másik tér lenne, egy ugyanolyan kávézóval, ugyanolyan templommal és ugyanolyan cserepes muskátlikkal a szemközti ház bejáratához vezető, nyitott lépcsőn? Vagy nem is csak két egyforma tér lenne, hanem több? De vajon minek kell

két (vagy több) egyforma tér, töprengék nyugtatóktól kábult agyammal, több egyforma templom és muskátli? Vagy ha már ott tartunk, akár csak egy is? Minek egyáltalán bármi?

Hazamegyek a szobámba, ott legalább csend van: beveszek még egy szem nyugtatót, a fogmosópohárba kitöltök egy adag konyakot. Kortyolok belőle: nagy nehezen elkábulok valamelyest. De percekkel – vagy órákkal? – később fölriadok. Valami retteneteset álmodhattam, de nem emlékszem rá, hogy mit – vagy csak nem akarok rá emlékezni? Újabb pohár konyak, újabb zaklatott kábulat, újabb felriadás egy újabb rémálomból. Aztán csak fekszem hanyatt, a mellemen összefont karokkal, mint az a lovag azon a kőszarkofágon, amelyet egy régi külföldi utamon láttam, és várom, hogy beesteledjék.

Amikor végre sikerül újra elaludnom, azt álmodom, hogy újra azokban a szűk, macskaköves utcákban ténfergek, ahol ébren, csak éppen most ezeknek az utcáknak valahogy semmi értelmük nincsen. Egyáltalán semminek sincs semmi értelme: se a szabálytalanul elhelyezett, kisebb-nagyobb ablakoknak, sem a csebrekben nyíló hortenziáknak, sem a kávézók és vendéglők feliratának vagy a szembejövő emberek arcának, mintha időközben, amíg én aludtam, történt volna valami, ami minden jelentést kiszivattyúzott a világból. Az értelemhez a fájdalomon keresztül vezetne az út, mondja egy hang, és én rádöbbenek, hogy igen, ez az, így már minden világos, hogy ez a megfejtés, amit annyira kerestem.

Így telik el két nap. Két nap, mondom, de egy örökkévalóságnak tűnik: minden perc óráig tart, minden óra évekig. Nem, még ez sem igaz: az idő egyáltalán nem halad, mintha beletapadt volna valamilyen ragacsos anyagba: nem bír odébb mozdulni. Néha sötétebb van, néha világosabb, de még mindig ugyanaz a perc. Amikor mégiscsak sikerül elaludnom egy fél órára, rendszerint napközben, amikor fölbredek, érzem, hogy az idő jottányival sem mozdult közben tovább: még mindig ugyanott tart, mint amikor elaludtam.

Aztán a harmadik éjszaka közepén egyszer csak arra riadok föl, hogy valaki a fejemben hangosan azt mondja: most! Most történik meg, éppen most! Iszonyú fájdalmat érzek: a függőnytelen ablak mögött az égen már halványodnak a csillagok. A nyugtató és a konyak segítségével idővel sikerül újra elaludnom. Álomban a főtéren találok magam. A tér szokatlanul zsúfolt, turisták tömege lepte el, mindenféle nyelveken, izgatottan hadarva magyaráznak egymásnak, amikor engem meglátnak, félrehúzódnak, utat engednek a kávézó felé,

ahol az előző nap reggeliztem. Néhányan biztatóan rám mosolyognak. A kávézó terasza is tele van, az egyik szélső asztalnál, háttal nekem, sötét hajú lány ül. A tarkója valahogy ismerős. Tétován odalépek hozzá: felnéz rám, bal kézfejjével hátrasöpri a homlokába hulló hajfürtöt: Dóri. A hála és a megkönnyebbülés rohama szinte lever a lábamról. – Te itt? – dadogom, mire mosolyogva csóválja a fejét, mintha mulatna a szórakozottságomon: De hát megbeszéltük, hogy itt találkozunk! Nem emlékszel?

Arra ébredek, hogy az oldalamon fekszem, és folyik a szememből a könny: a bal szememből a jobbra, onnét a fülembé.

Másnap mintha lenyúzták volna a lelkem bőrét, és a csupaszig végződéseimmel érzékelném a világot: mindenről ő jut eszembe. Hogy mennyire szerette az ananászt. Hogy ki nem állhatta a barokk szobrokat. Hogy ez a borostyán nyaklánc az ajándékbolt kirakatában pontosan olyan, mint amit tőlem kapott a tizenhatodik születésnapjára és amit aztán elhagyott valahol, de még sokáig emlegette. Akkoriban próbáltam venni egy ugyanilyet, de sehol nem találtam. Most megvehetném neki, csak hát most már minék. Soha többet nem fog nyakláncot viselni. Soha, soha: mintha mindennek, amit látok, ez az egyetlen szó lenne titkos értelme. A vadszőlő, a lépcsőkorlát, a muskátlis cserépek, a kistányérba kiloccsant kapucsínó: mind egy félig elfelejtett nyelv írásjelei, és mindegyik ugyanazt jelenti: soha. És minden „soha” a fájdalom egy újabb, az előzőnél is hevesebb rohamát szabadítja rám.

És ami a legfurcsább: a fájdalom mellett valamiféle szorongás is gyötört, de hát ugyan mitől szoronghattam még, amikor a legroszszabb már megtörtént? Vagy talán nem is szorongás volt, hanem büntudat? Ezt a két érzést olyan könnyű összekeverni. Másfelől viszont: miért lenne büntudatom? – töprengtem. Mit tettem, vagy mi az, amit nem tettem meg, holott kellett volna? Homályos gyerekkori emlékek tolultak fel a semmiből, eltaposott hangyák, gombostűre szúrt eleven cserebogarak, egy karácsonyra kapott papagáj, amelyért hónapokon át könyörögtem, és aztán napokig elfelejtettem megetetni. És mindegyik mögött valami mélyebb és sötétebb, amit nem tudtam semmiféle eseményhez kötni, de ezek az emlékek úgy viszonyultak hozzá, mint egy makacsul visszatérő dallamhoz írt különféle szövegváltozatok: talán az a büntudat volt az, amelyet minden eleven lény érez, amikor mások halálával szembesül?

Aztán a fájdalom, ha nem is csökkent, lassanként átalakult. Az utóbbi öt-hat év emlékei mintha törlődtek volna a memóriámból:

már csak azokra a boldog időkre emlékeztem, amikor még kislány volt. Gondolatban beszéltem hozzá: emlékszel, hol láttunk ilyen nagy, rózsaszín hortenziákat, mint azok ott abban a kővázában? Emlékszel, amikor először úsztál a tengerben? A kiszáradt medúzákra a parton? Hogy hogyan buktunk le a víz alá az elúszott fürdőcipődért? És arra, amikor harmadik általánosban pillangó voltál az iskolai jelmezbálon? Meg hogy mennyire szeretted a *Maja, a méhecske* rajzfilmváltozatát? Ha az utóbbi években néha megfeledkeztem magamról, és szóba hoztam Dórinak ezeket a emlékeket, olyan undorodó arccal fojtotta belém a szót (... Igen, akkor még kis hülye voltam! – vágta oda vagy hangsúlyozott elgyötörtséggel felsóhajtott, és az égnek emelte a szemét, és csak annyit mondott, hogy „Az ég szerelmére, hagyd már abba!”), hogy inkább felhagytam a próbálkozással: nagyon fájt pedig, hogy megtagadta a gyerekkorát, a mi közös időnket, amelyet most mintha visszakaptam volna. Az a gyerek, akit úgy szerettem, már régen nincs sehol, de eddig csökönyszerűen úgy tettem, mintha meglenne még: most végre elsirathattam.

Most, hogy megszűnt testi-lelki izmaim görcsös merevsége, végre tudtam aludni: sőt kilenc-tíz órát is egyfolytában, mintha a szervezetem be akarná pótolni, amit mulasztott. Álmodtam is, csupa kö-zömbös dolgokról: valami távoli, vagy talán nem is létező ország pénznemét próbáltam beváltani egy bankban, és ablaktól ablakig küldözgettek, vagy a vonaton a kalauz azt állította, hogy érvénytelen a jegyem. Időnként váratlanul rám tört a fájdalom valami apróságától, egy kézen fogva sétáló apa és gyermek látványától, vagy egy elhaladó autó ablakából Dóri egyik régi kedvenc száma harsogott, de ezek az alkalmak folyamatosan ritkultak, és a fájdalom mintha veszített volna az erejéből. És már olvasni is bírtam: találtam az egyik mellékut-cában egy kis idegen nyelvű könyvesboltot, nyilván a turisták számára tartották fenn: vettem egy viharvert Agatha Christie-t, aztán kiültem a kávézó teraszára, rendeltem egy sört, és ott olvastam pár óra hosszat (az okostelefonommal szótárastam). Néha felnéztem a könyvből, bámultam az embereket, egy kerekese bevásárlótáskát tologató öregasszonyt, két lányt ujjatlan pólóban, az egyiknek mindkét karján sűrű, tekerő kigyókat ábrázoló tetoválás, egy langaléta, szalmakalapos, rövidlátó férfit, akinek oda-vissza járt a szeme a közvetlenül az orra elé tartott okostelefonja és a tér épületei között, valószínűleg azt ellenőrizte, megfelel-e a valóság a Google Earthnek. Egy ilyen alkalommal a pincérlány éppen akkor hozta a következő sörömet, amikor

én a téren sétálókat nézegettem: amikor letette a sört, egy pillanatilag még ott állt mellettem, szemlátomást tétovázott, hogy megszólaljon-e, aztán azt kérdezte, hogy ugye már nincsen semmi baj. Először azt hittem, talán félreértem – elég rémes volt az angol kiejtése –, hogy talán azt tudakolja, elég hideg-e a sör, vagy valami ilyesmit, mindenesetre bólintottam: igen, minden rendben. Akkor jó, mondta kicsit zavartan, merthogy ők – és tétova kézmozdulatot tett a kávézó belseje felé, ahol vélhetőleg a számomra láthatatlan kollégái tanyáztak –, ők mindnyájan erősen aggódtak miattam.

Az utolsó néhány napban két kirándulásra is befizettem: a panzió recepcióján találtam a turista roda prospektusát. A busz a főtérről indult: első alkalommal a közeli kisvárosba mentünk, megnéztük a nevezetes dómot, a híres freskókat, és egy püspöksüveges, aszaltszilvaarcú holttetemet, már nem emlékszem, melyik szentét, amelyik az egyik mellékoltár alatt feküdt egy üvegkoporsóban. Mielőtt visszatértünk volna a szállásunkra, megfürödtünk a tengerben.

A buszban egy kedves, negyvenes nő ült mellettem, az a fajta, akin látszik ugyan a kora, de valahogy mégis olyan, mint egy fiatal lány. Mint utóbb kiderült, Mariann-nak hívták. Sűrű, hullámos haja egy kicsit már őszült, de nagyon kedves volt a mosolya, amikor zavartan mentegetőzött, hogy olyan hangosak, biztosan zavarnak – egy nagyobb, öt-hat emberből álló társasággal volt, valamelyik vidéki városból jöttek erre az olasz társasútra, amelyiknek ez a kirándulás is része volt. Korábban többször is láttam őket a kávézó teraszán, akkor is mindig igen vígan voltak. Csöppet sem zavarnak, mondtam udvariasan, és később a társasága többi tagjával is szóba elegyedtünk. Kedves emberek voltak: rábeszéltek, hogy tartsak velük a másnapi hajókiránduláson is. A kirándulás utolsó állomásán beültünk egy kisvendéglőbe ebédelni: bort is lehetett rendelni az étel mellé, az útitársaim nevetgélve ugratták egymást, és a jókedvük valamelyest énám is átragadt. Valami b-i fűtésszerelő vagy talán futárcég adminisztrációján dolgoztak mindannyian, és közösen fizettek be erre a társasútra, azért ilyenkor, mert később, nyáron már megszorodnak a megrendelések. Volt köztük egy nagyhangú, afféle hivatásos „jópofa”, ő percek alatt kikérdezett, ki vagyok, mi vagyok, mivel foglalkozom. Amikor meghallotta, mi a foglalkozásom, „Te vagy a mi emberünk!”, jelentette ki, aztán Figyelem! kiáltással a késével megkongatta a borospohara oldalát. Mindenki felénk nézett. Kiderült, hogy éppen keresnek valakit, aki ért az Excel-táblázatok készítéséhez, mert a régi

informatikusuk június elsejével felmondott. A bejelentésre nagy csend lett, aztán kitört a zsvivaj. Tényleg, miért ne jöhetne le B-be? Na de hát én Pesten lakom! – szabadkoztam. Abban a ronda, zsúfolt, bűdös városban? Gyere le egyszer B-be, meglátod, milyen szuper jó hely, bele fogsz szeretni! Lányok, vessétek be magatokat! – rendelkezett a nagyhangú, és jelentőségteljesen nézett Mariannra. Ugyan, hagyjátok már, nem tudhatjátok, mi minden köti Pesthez! – mondta Mariann zavartan, és elpirult. Tényleg, van valami, ami miatt ragaszkodik Pesthez? – kérdezte kíváncsian egy Julika nevű szemüveges, kerek szemű kis cserfes. – Feleség, gyerek? – A fejemet ráztam: a feleségem meghalt már régen, az egyszem lányom meg külföldön él – dünyögtem, és éreztem, hogy elvörösödöm. – A kerek szemű szeme még kerekrebbre tágult. – Igen, gondoltuk, hogy valami baj van... Láttunk párszor a kávézó teraszán, és mindig olyan búvalbélelt voltál! – kezdett tegezni ő is. – Na, már csak ezért is le kell jöjjön hozzánk, majd meglátja, mi egy valóságos kis család vagyunk! – mondta egy másik nő, Mariann pedig együttérző arccal megsímította a karomat. Neki két nagyfia van, mondta halkan, már mind a kettő Pesten jár egyetemre. Négy-, illetve hatéves koruktól egyedül nevelte őket, és most egyfolytában retteg, hogy ők is elmennek az országból. Így legalább még a szünetekben látják egymást.

A vége az lett, hogy e-mail-címet meg telefonszámot cseréltünk, és abban maradtunk, hogy átgondolom a dolgot, és egy-két napon belül jelentkezem.

A hazafelé úton ellentmondásos érzések kavarogtak bennem. Ott volt egyrészt a szorongás, mintha a fájdalom, amitől itt, úgy tűnt, nagyrészt sikerült megszabadulnom, otthon várna rám lesben, hogy a jól ismert környezetben újra rám vesse magát. Másfelől volt bennem valami furcsa üresség is, valami várákozás, mintha sikerült volna levetnem az életem súlyát, és mostantól kezdve minden könnyű és jelentőség nélküli lenne, mintha szereplőből nézővé váltam volna ebben az élet nevű színjátékban, mintha soha többé semmi nem tudna megsebezni, mert ezentúl én is abban az áthatolhatatlan, láthatatlan vértzetben sétálgatok, mint némelyik ember, akiket azelőtt úgy irigyeltem. Még az elutazásom előtti éjjel küldtem egy e-mailt Bettinek, hogy amíg távol vagyok, csomagolja össze Dóri holmiját, és vigye le a tárolóba. Remélhetőleg megtette, és a lakás, amikor hazaérek, majdnem olyan lesz, mint Dóri születése előtt, abban a pár évben, amit Erzsivel kettesben töltöttünk.

Eladom a lakást, döntöttem el, amikor lekanyarodtam a tengerparti útról, nem lesz nehéz, mert elég jó helyen van, aztán egy ideig bérek valamit B-ben, és ha beválik az az ottani munkahely, veszek ott egy másikat. Lehet, hogy idővel összeköltözünk Mariann-nal, a kettőnk lakásának árából veszünk egy házat a környéken: mindig is szerettem volna kertés házban lakni. Nyugodt, olvasgatós vagy tévénezős esték, vasárnapi ebédek, vidám, örömteli karácsonyok, Mariann hálás és meghatott pillantása, miközben az ajándékaimat bontogatja... a fiúk is bizonyára megkedvelnek majd, vagy legalábbis örülnek, hogy megszabadítom őket az anyjukért való aggodalom és büntudat terhétől. Később, nyugdíjas korunkban hosszabb külföldi utazások, egy kis kertészkedés, hogy el ne tunyuljak, üldögélés a teraszon egy pohár sör vagy bor mellett... Igen, ez mind szép, és éppenséggel lehetséges is, dűnnyögte egy gúnyos kis hang a fejemben, csak éppen minek? Minek, minek, minek...?

Miért nincs lift ebben a nyomorult házban? – morgolódtam magamban, amikor a gurulós bőrönddel a kezemben fölfelé vánszoroztam a lépcsőn, pedig azt hiszem, csak az időt húztam, amikor olyan végtelen lassúsággal vettem a lépcsőfokokat. Félúton még az is megfordult a fejemben: visszafordulok, bekérekzem Bettihez vagy kiveszek egy szobát valamelyik panzióban, aztán holnap mindjárt meghirdetem a lakást. De aztán gondolatban szigorúan ráripakodtam magamra: gyáva vagy, öregem, elég volt a halogatásból, gyerünk, keresd elő azt a kulcsot és fordítsd el a zárban! És így is tettem.

Az előszobában mindjárt volt valami furcsa: a fogason ott lógott Dóri szürke széldzsekije, pedig úgy emlékeztem, hogy azt magával vitte. Mégis itthon hagyta volna, és Betti sajnálta kidobni vagy bedobozolni? Talán oda akarja ajándékozni valakinek a gyülekezetben? A bőröndöt odaállítottam a fogas alá, és bementem egy pillanatra a fürdőszobába. Ahogy a csapvizet csorgattam a kezemre, mintha valami zajt hallottam volna a nappali felől, de a vízcsobogás és a szagelszívó zúgása nagyrészt elnyomta. Biztosan csak képzelődöm, gondoltam. Vagy talán Betti? Úgy rémlett, még mielőtt elindultam volna, azt írta, hogy később ő is elutazik pár hétre, de lehet, hogy rosszul emlékszem? Vagy talán betörő? Amikor kiléptem a fürdőszoba ajtaján, már semmi kétségem nem lehetett: valaki zenét hallgat valahol a lakásban. És méghozzá nem is akármilyen zenét: Dóri kedvencét, a Cohen-albumot. Volt egy időszak, amikor órákon keresztül folyton ezt hallgatta: azt mondta, ez nem olyan édeskés és agyatlanul

optimista, mint a slágerek többsége. A nappali felől jött a hang: halkan, de tisztán kivehetően: *Dance me to the end of love...* Iszonyú félelem fogott el: dörömbölő szívvel álltam a nappali csukott ajtaja előtt. Aztán erőt vettem magamon, és benyitottam.

A nappaliban nem volt senki, de a zene tovább szólt Dóri szobájának csukott ajtaja mögül. Úgy látszik, megőrültem, gondoltam, vagy csak képzelődöm? Vagy mégis lennének kísértetek? Ott álltam a nappali közepén, és nem mertem megmozdulni. A kissoza ajtaja lassan kinyílt, és én megdermedtem a rémülettől.

Dóri. Azt a farmert viselte, amelyikben elment, és fölötte egy új, macskás pólót. A bőre barnább volt, mint amikor utoljára láttam, a bal arcán fehéren világított a heg. A túlvilágon napoznának a lelkek? És pólót árulnak?

Némán néztük egymást. Nem bírtam megmozdulni, se megszólalni. Végül Dóri törte meg a csendet:

– Ne nézz így rám! – mondta rekedten. – Nem vagyok kísértet!

Tettem felé egy lépést, mire odarohant hozzám, és a karomba zuhant.

– Nem bírtam megtenni! – zokogta. – Annyira sajnáltalak!

Átöleltem, boldog és kétségbeesett becéző szavakat dadogtam a fülébe, és nekem is kicsordult a könnyem. Ezentúl minden másképp lesz, suttogtam neki, pedig hát tudtam, hogy semmi sem lesz másképp, minden pontosan úgy lesz, mint az elmúlt öt-hat évben. Erősen magamhoz szorítottam, mert nem akartam, hogy felemelje a fejét és az arcomba nézzen: legalábbis addig ne, amíg biztos nem vagyok benne, hogy minden nyoma eltűnt róla annak a rémületnek és – igen – csalódásnak, amit az első pillanatban éreztem, igaz, csak pár másodpercig, csak addig, amíg újra magamra nem vettem, kissé még vonakodva, de mindenre elszántan, a szeretet súlyos és fájdalmas terhét, mint valami ólomgolyókkal teli hátizsákot.

– Halleluja! – hallatszott a kissozából.